

SOCKENBLADET

Frinnaryds Hembygdsförening Årgång 42 2020

DET SURRAR i Sunhult **FRINNARYD** fimpade **MORD** i Bråmålen
BYALAGET prisades **HENRY** vandrar vidare **PLÅTSLAGERI** på hög
höjd **BEATRIZE** skriver om Argentina **THEODOR** byggde ett museum
MONICA spinner **GRAVSTENENS** hemlighet **SUNHULTS SKOLA**
reser **SKANDAL** i backstuga **MIDSOMMAR & KONST** i Frinnaryd

Frinnaryds Hembygdsförening

Medlemsavgiften är 50:-/person eller 150:- för en familj. Du kan betala via bankgiro 5644-6347 eller till Birgitta Kellner, tel 0140-203 44.

I medlemsavgiften ingår prenumerationen på sockenbladet. Vi hälsar såväl gamla som nya medlemmar välkomna i vår förening.

Henry Sjöstrands böcker om Frinnaryds socken kan köpas genom Hembygdsföreningen.

Hembygdsboken, 50:- (OBS!),

Nordsmäländska bilder, 134:-

Lösnummerpris för Sockenbladet är 50:-

Kontakta Hembygdsföreningens ordförande.

Aktiviteter 2019

Tisdag 10/3 19.00

Årsmöte i Hembygdsgården.

Claes Erik Jacobsson visar bilder från Peru.

Föreningen bjuder på kaffe.

Torsdag 16/4 17.00

Vårrejäring av Hembygdsparken och styrelsemöte. Servering.

Lördag 21/4 09.00

Arbetsdag Servering.

Tisdag 7/5 17.00

Fagning i Majmålen

Lördag 16/5 10.00

Torpvandring i Sunhult och Samling vid parkeringen vid Frinnaryds kyrka. Tag med kaffekorg.

Torsdag den 4/6 18.00

Kyrkogårdsvandring

Tag med kaffekorg

Lördag 4/7 08.00-10.00

Loppmarknad i Hembygdsgården Servering.

Torsdag 23/7 17.00

Slätter i Majmålen. Ta med kaffekorg och lämpliga redskap.

Föreningen bjuder på ostkaka.

Söndag 16/8 11.00

Logmöte i Hembygdsgården Kyrkan ansvarar. Tag med kaffekorg.

Torsdag 17/9 19.00

Filmkväll i Hembygdsgården. Servering.

Lördag 24/10 07.00

Yste Servering.

Onsdag 11/11 19.00

Braskväll i Hembygdsgården. Lennart Andersson visar filmen "Djur och natur i Smålands skogar".. Servering.

Lördag 12/12 14.00

Julmarknad i Hembygdsgården Ostauktion kl. 15.00. Servering.

Hembygdsgården Sockenbladet

ISSN 1651-1468

Hembygdsgården i Sunhultsbrunn hyrs ut för mindre sammankomster. Hyran av storstuga och kök 200:- Hyra av storstuga, kök ock kyrksal 300:- Samlingarna visas efter önskemål. Kontakta Hans-Åke Björklund, tel. 070-230 18 36

Frinnaryds Sockenblad utkommer en gång per år.

Vi hoppas det blir en angenäm läsning.

Sockenbladets redaktionskommitté: Hans-Åke Björklund, Birgitta Kellner, George Sunbring, Mikael Gripe samt Staffan Hellgren. Vi tar gärna emot tips och idéer beträffande innehållet i Sockenbladet.

Omslagsbilden: Midsommarfirande i Frinnaryd den 21/6

Foto: Staffan Hellgren

Frinnaryds hembygdsförening: Styrelse: Ordförande Hans-Åke Björklund tel: 070-230 18 36 Magnus Ljunggren, vice ordförande, Agneta Klingvall Simonsen, sekreterare,

Birgitta Kellner, kassör och ledamöterna Tobias Andersson, Mikael Gripe, Ulla Larsson, Zandra Rydén, Tomas Axelsson och Harald Runnestad.

Org.nr. 826500-5275
Bankgiro 5644-6347
frinnaryds.hembygdsforening@gmail.com
www.hembygd.se/frinnaryd

PERSONUPPGIFTER FRINNARYDS SOCKEN 2018

FÖDDA

Felix Friberg	Sunhultsbrunn	2019-01-02
Axel Fritjofsson	Frinnaryd	2019-02-02
Aron Lindqvist	Sunhultsbrunn	2019-02-23
Vilhelm Orre	Sunhultsbrunn	2019-03-31
Alex Preutz	Sunhultsbrunn	2019-05-09
Ruben Eriksson	Frinnaryd	2019-10-12
Lo Makrill	Frinnaryd	2019-10-29
Alexander Danielsson	Frinnaryd	2019-11-26
Wilma Sundbrant	Sunhultsbrunn	2019-12-10

Socknen folkmängd uppgick 19-12-31 till 698 personer en minskning med 34 personer sedan förra årsskiftet.

Socknens folkmängd per den 31 dec 2019

	Kvinnor	Män	Totalt
Frinnaryds tätort	87	121	208
Sunhults tätort	142	159	301
Frinnaryds glesbygd	45	52	97
Sunhults glesbygd	46	46	92
Totalt	320	378	698

ÅRSMÖTE

Vi kallar härmed till årsmöte
i Hembygdsgården

**tisdagen
den 10/3 kl. 19.00**

Servering
VÄLKOMNA!!
Styrelsen

LOPPISGREJOR ?

Ring Lars-Åke Davidsson
tel. 070-533 15 92

Frinnaryds Hembygdsförening

GILLAR DU SOCKENBLADET?

Då glömmet du inte att betala ditt
medlemskap i Frinnaryds
Hembygdsförening...

AVLIDNA

Åke Gustavsson	Frinnaryd	1931-05-03	2019-01-14
Sture Källner	Sunhultsbrunn	1923-09-22	2019-01-17
Maj Fransson	Sunhultsbrunn	1925-10-23	2019-03-01
Harald Jonsson	Sunhultsbrunn	1929-04-25	2019-03-05
Vivan Karjalainen	Frinnaryd	1930-01-12	2019-03-07
Kristina Carlsson	Sunhultsbrunn	1943-06-07	2019-03-11
Kerstin Starckenberg	Frinnaryd	1928-01-27	2019-03-19
Birgitte Klippmark	Frinnaryd	1935-03-21	2019-04-23
Gert Karlsson	Frinnaryd	1934-12-24	2019-04-30
Ruth Svensson	Rödjan, Frinnaryd	1916-11-08	2019-07-20
Ingvar Ivarsson	Isaryd, Frinnaryd	1937-03-27	2019-07-21
Bernth Aronsson	Sunhultsbrunn	1936-12-20	2019-07-29
Knut Axelsson	Frinnaryd	1931-03-23	2019-08-16
Urban Ericsson	Sunhultsbrunn	1935-03-25	2019-08-19
Alf Hult	Frinnaryd/Gagnef	1931-08-24	2019-10-26
Inger Lindsten Håkansson	Frinnaryd	1950-10-02	2019-12-21

Vi minns ...

Gert Karlsson *24/12 1934 † 30/4 2019

Ännu en aktiv medlem i föreningen har lämnat oss. Gert Karlsson var medlem i många år och verkade som styrelsemedlem under åren 2002-2018, då han avgick p.g.a. sjukdom. Han deltog under flera år aktivt med att hämta in material till föreningens loppmarknader, där han också alltid fanns på plats som försäljare. Han var också given som transportör av mjölk då det var dags för yste. Vi minns Gert för hans stora humor som han förgyllde många sammanträden och andra kontakter med. Vi saknar honom.

Ruth Svensson * 8/11 1916 † 20/7 2019

En av föreningens medlemmar, Ruth Svensson, avled i juli månad i den aktningvärda åldern av 102 år. Hon var född och uppväxt i Rödjan, Frinnaryd och syster till Nils Johansson, som en gång var aktiv i Hembygdsföreningen. Ruth var hela sitt liv mycket intresserad av sin gamla hembygd i Frinnaryd och följde vad som skedde här även om hon bott i Huskvarna under praktiskt taget hela sitt vuxna liv. Ruth hade ända till slutet ett utomordentligt gott minne och hon läste varje år Sockenbladet med stort intresse.

En artikel om Ruth Svenssons barndom återfinns i Sockenbladet 2015.

/Hans-Åke Björklund

**VÄLKOMNA PÅ 11-KAFFE
I FRINNARYDS HEMBYGDSGÅRD
I SUNHULTSBRUNN**

Tisdagar jämna veckor
Kyrkan och Hembygdsföreningen

Plåtslageri på hög nivå när kyrktornet i Frinnaryd kläs om!

1966-69, alltså för ganska precis 50 år sedan genomfördes den senaste, större renoveringen av Frinnaryds kyrka. Då lagades bland annat delar av plåten på kyrktornet. Nu är det dags igen.

Det är Tomas Ljungdals byggnadsvårds AB som har åtagit sig arbetet med att "klä om" tornet på Frinnaryds kyrka. En rejäl byggställning byggdes runt tornet och rivningen av gamla plåtar kunde påbörjas i maj 2019. Då upptäcktes det att underliggande trävirke var skadat och behövde bytas ut.

– "Frissan", snickarglädjen, under kyrktornets strut och lanterninen, fönstren under "struten", hade murknat, på grund av läckor i plåten, och behövde bytas ut, berättar Max Lindroth som jobbar för Tomas Ljungdals byggnadsvård. – Det finns en risk att det är skador i träet längre ned, runt klockorna, också.

När vi träffar Max i augusti är renoveringen av den övre delen, "struten", och spiran färdig. Det är Max som tillsammans med en kollega trampat upp för alla 15 trappona, ca 40 meter upp, och förgyllt spiran allra högst

Max Lindroth var den som förgyllde spiran. Sebastian och Håkan till höger var med och byggde den omkring 40 meter höga byggställningen.

upp på tornet. Ett arbete som tog nästan 4 dagar av behandling med linolja, blymönja och sist men inte minst 24 karats bladguld, som gnuggades fast.

”PlåtAnton”, Anton Breidner, är ansvarig för bytet av alla kopparplåtar. Företaget började sin bana i gamla slakthuset 2008 och flyttade sedan till nya lokaler. Anton har som mest haft 4 anställda men idag har han en lärling och en timanställd.

När det gäller kyrktornet arbetar han tillsammans med Martin, ”Plåtslageriet i Tranås”. De har båda, på varsitt håll jobbat med renovering av kyrkor, bland annat av kyrkorna i Marbäck och Säbydal.

På grund av skadorna i den underliggande träkonstruktionen dröjde det fram till semestern innan plåtarbetet kunde påbörjas.

Arbetet med kopparplåtarna kräver tid och det går inte att säga exakt när allt blir klart. Varje bit måste först mätas upp på plats och sedan tillverkas i plåtslageriet i Tranås, där de klipps till och bockas. Sedan transporteras de till kyrkan i Frinnyrd och hissas upp till tornet. Nu först kan bitarna finjusteras och anpassas innan de slutligen monteras.

– Ibland kan man inte göra som man tänkt utan man måste improvisera litet, man får testa sig fram för att hitta den givna lösningen. Men det är ju det som är tjusningen, säger Anton.

Särskilt den del som kallas lanterninen krävde litet extra. Här var den gam-

la plåten skadad och Anton ville att den nya skulle monteras på ett bättre sätt. Att montera på samma sätt som förra gången såg inte Anton som ett alternativ. Det nya taket skall hålla i många år. Här spikas eller skruvas det inte genom plåten, eller överlappas. Allt viks och falsas. Nu används inte spik som förr utan rostfri skruv när plåtfästen monteras.

– Frinnyrds kyrka har ett torn som kräver litet mer hantverk och det är en yrkes stolthet att kvalitén blir bra, säger Anton.

Anton och Martin avsätter minst två dagar i veckan för arbetet med tornet. De räknar med att det säkert kommer att gå åt ett par, tre, ton plåt innan allt är klart, någon gång efter årsskiftet. Den gamla plåten kastas inte utan tas om hand och säljs för återanvändning.

När taket renoveras nästa gång om sisådär hundra år, kanske någon kan läsa ”PlåtAnton och Martin falsade här 2019” inristat på baksidan av den finaste plåten i Frinnyrds kyrktorn. Vem vet.

/Staffan Hellgren, text och foto

Martin och Anton viker kopparplåtar i plåtslageriet i Tranås. På bilden till höger är de på plats i kyrktornet Frinnyrd och monterar dem.

Bakom granhäcken vid avtagsvägen till Isaryd, bodde för många år sedan Karl-Erik Lindblad. Karl-Erik var en till synes flitig hobbyfotograf som under 40-talet gick runt bland grannar och vänner och fotograferade dem. Bilderna samlade han i pärmar där han också skrev ner sina egna humoristiska funderingar, tankar, iakttagelser och anekdoter, om personerna ifråga.

LINDBLADS PÄRM

Oskar i Vinkan, alltid uppjagad och fruktansvärt svettig. Lantbrukare, kreaturshandlare och slaktare. Enligt vad min pappa berättat, hade han rätt svårt för sig i skolan, och fick lida smälek härför av den tydliga inte särskilt psykologiskt sinnade folkskollärare Aurell.

Erik Karlsson i Länsmansgården i S.Isaryd är rising star inom kommunalpolitiken och hör inte till de klenvuxne. När man tar honom i hand känner man sig utlämnad på något sätt. Hustrun Eva, den beskäftiga, ville inte fotografera sig vardagsklädd och då fick det vara. Med två småbarn och utan tjänstefolk har de tidvis fört en utomordentligt strävsam tillvaro.

Valborgsfirande utan brasa

I år fick vi inte tillstånd, av brandchefen, att tända den stora brasan i parken vid Hembygdsgården, på grund av en längre värmeperiod. Men valborgskören sjöng och ett tal fick vi lyssna till, trots utebliven brasa.

Årets talare var sunhultsbon Patrik Göransson som berättade delar av sitt livs historia och hur han lyckats etablera sig som företagsledare med företag både i Aneby och i Motala.

Ovan en bild från framträdandet. Delar av sångkören med Karin Axelsson som ledare och talaren Patrik Göransson i full gång. En publik på ett 50-tal deltagare lyssnade i den vackra valborgskvällen.

/Hans-Åke Björklund

— ÖstSvensk — Miljöisolering

- Isolerar med cellulosa och träfiber
- Säljer tätskikt med systemgaranti
- Säljer produkter från:

HUNTON

Av naturen. För naturen.

Prisexempel:

HUNTON 45 mm 37 kr/kvm

Lösull vind 200 mm installerat från 100 kr/kvm

För priser och information - gå in på:

www.ostsvenskmiljoisolering.se

Eller ring:

070 6796679

elajo

Aneby 0380 413 00
aneby@elajo.se

EL-DATA-FIBER-KYLA-LARM-LANTBRUK
Elajo är ett av Sveriges ledande el-, mekanik- och energiföretag med bred kompetens och kunnig personal.
ISO 9001 ISO 14001 OHSAS 18001

TVÄTTCENTER

I FRINNARYD AB   TIFF-Duken

VI TVÄTTAR ALLT ÅT ALLA - PRIVATPERSONER - INDUSTRI - SERVICE
TEL 0140-20100 - FAX 0140-20303 - WWW.TVATTCENTER.SE

SUNHULTS GÄSTGIVERI

Hotell Restaurang

Bygatan 16, Sunhultsbrunn
Tel. 0140-211 00, 070-324 14 30
ÖPPETTIDER
VINTER: Månd-Tisd Stängt, Onsd-Sönd. 10.00-20.00
SOMMARTID: Öppet alla dagar.
— Vi tar även beställningar —
www.sunhultsgastgiveri.se

/OPTIMERA/

DIN BYGGHANDEL i ANEBY
Tel 0380-584 600
www.optimera.se

Öppet: Månd - Fred 6.30–17.00. Lörd 9.00–13.00
ALLT INOM BYGG & TRÄDGÅRD
AGA – GAS – PRIMA GAZ GASOL

Br. Hyltbrings
Ägg
Hyltan, Aneby | 070-207 66 79

Länsförsäkringar
Fastighetsförmedling

Aneby: 0380-453 00 / Eksjö: 0381-100 10

Vi hjälper dig med din **bostadsaffär**

Theodor Freylands museum i Sunhultsbrunn

Säkert är det många som funderat över vad som döljer sig bakom väggarna till den stora röda byggnad som ligger lite dold i grönska mittemot Gästgiveriet i Sunhult. Museum står det på en stor träskylt monterad ovanför dörren.

Museét byggdes någon gång 1927-28 av Theodor Freyland, en av bygdens dåtida profiler och samtida med en annan profil vid namn Stierngranath. Freyland bodde i Sjöafall, ett hus med tinnar och torn som då hade tillhört släkten i 200 år. Han föddes 1867 och var under första halvan av förra seklet

en av bygdens mera framträdande personligheter. Freyland slutade sina dagar 1956, men museét ägs och sköts fortfarande av hans familj.

I en artikel i Tranåstidningen för 75 år sedan, daterad den 18/9 1945 kan man läsa att : "... hrr Freyland varit fjärdingsman något år; kommunalordförande i 35 år till 1943 samt före denna period vice ordförande och kassör; ordförande i fattigvårdsstyrelsen och hälsovårdsnämnden en längre tid, tillhört kommunalfullmäktige sedan 1916, varit Riksför-säkringsanstaltens ombud sedan 1918 och överförmyndare

sedan 1923, vilka tre uppdrag han alltjämt innehar. Han har vidare varit nämndeman i sju år, tillhört kyrko- och skolrådet samt skolstyrelsen 24 år och varit ledamot av taxeringsnämnden, pensionsnämnden, och brandstodsnämnden under många år, vartill kommer uppdraget som skiffes, godeman och en rad andra.”

Tre år senare, 1948, besökte Göteborgstidningen Museét och fick en pratstund med Freyland själv. Det blev en helsida med tecknade illustrationer av signaturen GEWE. Här följer ett utdrag ur hans artikel.

”... vi hade turen att träffa museets upphovsman och furnisör och fick sålunda en högst initierad ciceron. Theodor Freyland var en pigg ungdom på 82 vårar, en intelligent och säker smålänning av gamla stammen med ögon plirande av humor nedan den toppiga pälsmössan. Han bjöd oss stiga in i sitt museum och om han väntat att vi skulle bli förvånade över hans skapelse, får man nog säga, att han inte blev lurad.

Vi stannade förbryllade vid första anblicken. I en jättestor sal - ungefär som en ordinär villaträdgård - skymtade en mängd vita figurer som i stelnade ställningar tedde sig spöklika genom den skumma dagern. Det var en fantastisk anblick. När ögat vant sig vid halvljuset upptäckte vi, att också väggarna var prydda med konstverk, fast i olja. Också de imponerande till formatet, så att de vad storleken beträffar skulle kunnat hedra nationalmuseum.

-Har. . . har herr Freyland gjort allt detta ... ensam, stammade vi fram?

Jodå. det var inte tu tal om den .saken.

Vi fäste oss genast vid att samtliga skulpturer var i samma storlek, ungefär manshöjd, en standardisering, som hade sin förklaring. Freyland tyckte inte om "knotter", sa han. Och därför hade han gått in för att tillverka sådana gubbar, som på ett något så när behändigt sätt gick att transportera. De hade nämligen skapats fram i ett angränsande skjul, som konstnären använde som "ateljer".

Först hade Freyland gjutit fyrkantiga rektangulära cementpelare, efter att första ha armerat dem, varpå hammare och mejsel fått tjänstgöra som redskap vid utformandet av figurerna. Någon modell har han inte brytt sig om utan fantasin har obehindrat fått spraka. Resultatet var inte oävt om man tänker på att Freyland är amatör på området. Det här skulle man kunna kalla Döderhultare i cement. om man vill dra en jämförelse. Det har säkerligen varit ett drygt jobb att forsla fram figurerna till museet. eftersom varje skulptur väger omkring 400 kilo, som ett piano alltså. Museet var nu fullsatt. Inte mindre än 25 vitkalkade kolosser var resultatet och därmed hade väl den Freylandska skapareandan nått en stoppgräns i cementgenren.

Han hade emellertid hunnit med många varierande motiv. Låt oss ta en titt på dem. Strax innanför dörren välkomnades man av en stadig trumpetare, Säningsmannen och Den gode herden bärande ett lamm i famnen. Längre bort reste sig en nakenfigur med händerna krampaktigt fattande kring ett långt hårsvall.

Hur har då denne småländske odalman kommit på idén att skulptera och måla? Naturligtvis är det en natur-

begåvning som brutit sig fram och banat sig egna vägar. som 20-åring lärde han sig teckna och blanda färg i Kristinehamns praktiska skola. Sedan har han förkovrat sig genom studier i landets museer och på utställningar. En avstickare till Thorvaldsens museum i Köpenhamn gav förmodligen impulsen till hans egen skulpturhall. Så snart han haft en ledig stund från lantbruk och mängden av kommunala uppdrag, har hans konsthobby fångat intresset och med äkta småländsk idoghet har han lyckats få ihop ett eget museum.

Freylands kärlek till hembygden har tagit sig uttryck i en rad roligt återgivna motiv: Den lilla sjön vid Sjöafall, Dalen mellan Stjärneberg och Farstorp, och en gammal kvarn vid Håkanstorp. Han är mest "äkta" i sina egna kompositioner och man märker att han har känsla och sinne för naturen."

När vi kliver in genom dörrarna till museét idag ser det exakt likadant ut. Tavlorna hänger på samma plats, statyerna av betong, står lika tysta och imponerande stora, som då. På ett bord ligger Freylands penslar och staffli. De foton jag tar blir nästan identiska kopior av de illustrationer GEWE tecknade till artikeln i Göteborgstidningen för 72 år sen. Här inne, i museét i Sunhultsbrunn, står tiden still.

Theodor Freyland var ett unikum på många sätt och hans museum och hans kontverk är en kulturskatt som jag hoppas fler får tillfälle att se.

/Text och foto Staffan Hellgren

friends of mine
countryline

gränna • sweden

Brahegatan 39, Gränna www.countryline.se

Välkommen till

Krukmakare

Laila Bülow-Mattsson

**Blå Pumpen
Hantverk**

Storgatan 49, 573 32 Tranås
Tel. 070 - 225 03 83

Facebook: Blå Pumpen Laila Bülow Mattsson
Instagram: blå_pumpen

Gårdebo Skog

www.gardeboved.se

martin.lindstrom1@outlook.com

Brasved - Pannved

Från 25 till 60 cm

Transport ordnad

070 246 66 70

Malin Rösberg

BLOMMIGATIDER

Din florist i Frinnaryd

*Av mig kan du beställa
blommor till olika
tillfällen, exempelvis
bröllop, begravning
eller event.*

*I vår kommer jag att
öppna dörrarna till en
mysig liten gårdsbutik
i centrala Frinnaryd*

Mer information finns på facebook/instagram: Blommigatider
Tel. 073-083 33 77 Malinrosberg@hotmail.com

ISARYD'S

Entreprenad & Lantbruk AB

Tel: 070 2431344

jonas@isaryds.se

AB Gösta Cederqvist

Industrigatan 17, ANEBY

Tel: 0380-406 17 • www.cederqvists.se

 Husqvarna

colorama

COLORAMA ANEBY, KÖPMANGATAN 7, TELEFON 0380- 400 56
SVENS FÄRGHALL AB WWW.COLORAMA.SE

LinderåsLantTeknik

Smålandsvägen 6 573 97 TRANÅS Tel. 0140-500 37
E-post: Info@lantteknik.se Hemsida: lantteknik.se

 BroKonsult AB

Projektering väg, bro och markarbeten
Jan-Olof Göransson, Slättergatan 12 573 38 Tranås
Tel. 0707-48 59 96 / 0140-159 96

ICA Supermarket

ÖPPETTIDER
ALLA DAGAR
08.00-21.00

ANEBY
Tel. 0380-400 11, 415 10

Bergfoths Grafiska AB

Hos oss kan du beställa det mesta inom tryck!

Visitkort • Brevpapper • Kuvert • Affischer
Broschyrer • Roll-Ups • Vepor • Banderoller
Bilreklam • Skyltar m.m

Tel 0380-418 00
www.bergfoths.se • info@bergfoths.se

Reparation och Service av alla bilmärken
Ordnar ombesiktning vid reparation av 2:or

JLŠ

Mek & Service

0140-14884

Mekonomen
Bilverkstad

johan@jlmek.se
www.jlmek.se

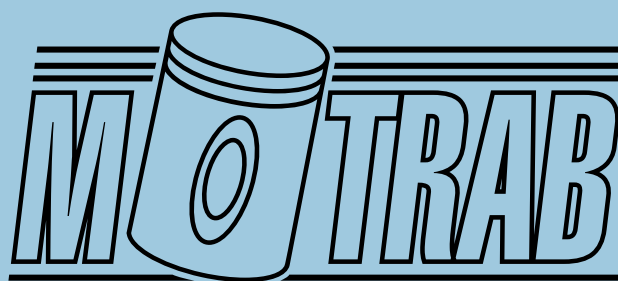
AGGE & OSKARS RÖR

Oskar 076- 774 15 17 • Agge 076-774 15 11

Allt inom VVS • Rörmokare i tredje generation

Vi utför

- Reparationer av dieselpumpar och spridare.
- Svarvning, fräsning, slipning mm.
- Hel- eller delrenoveringar av motorer.
- Försäljning av motorer, topplock, pumpar, filter och reservdelar.
- Vi har servicebil för fältarbeten.

Vi utför renovering av Dieselpumpar & Motorer • 0380-41992

MOTRAB Solrosvägen 5, 578 74 Frinnaryd
Henrik@motrab.se Calle@motrab.se
www.motrab.se

Det surrar hemma hos Magnus och Mariette

Mitt i Sunhultsbrunn bor runt 140.000 bin. De har sina kupor i Magnus Ljungrens trädgård. Magnus och Mariette flyttade till Sunhult 1995. Först till en lägenhet i lärarbostaden vid torget och sedan till sitt lilla röda hus 1999. Magnus är uppvuxen i Sunhult. Han gick i skola i både Sunhult o Frinnaryd. När han inte är biodlare jobbar han som tapetsereare i Tranås.

BIINTRESSET Biodlingen är Magnus stora fritidsintresse. Det började när en svärm kom och satte sig i ett träd i trädgården något år efter att de flyttat in. Svärmen flög vidare och bosatte sig i skorstenen på det röda trähuset mittemot, Gamla vägen 25. Det huset var nästan fallfärdigt då, så den trasiga skorstenen blev deras boplats. Magnus började bli litet intresserad. Han såg hur bina flög ut ifrån skorstenen och in i hans trädgård där de pollenerade bland annat familjens hallonbuskar. Det året blev ovanligt mycket hallon. I samma veva upptäckte Magnus av en händelse, att Vuxenskolan i Tranås anordnade en kurs i biodling.

STARTEN Kursen den vintern gav Magnus den första inblicken i biodling och sommaren efter åkte han till Väderstad och skaffade sina första 2 samhällen. De bestod två lådor med fem ramar med drottning, en avläggare som det kallas, som man sedan bygger vidare på. – Drottningarna i en avläggare är parade och kommer att lägga ägg som blir larver/ungel som blir bin, berättar Magnus. – I en avläggare fylls tre ramar med ungel. Alla bin som föds ur parade ägg är av honkön. Drönare blir de bin som föds ur oparade ägg. Magnus är engagerad och kunnig och det gäller att hänga med i resonemanget.

– Vilket ägg som helst kan bli en drottning, allt beror på hur det ägget matas, det bestämmer bina själva. En ny drottning skapas när det blir för trångt i kupan – när det

Bikupa

Full aktivitet i drottningkupan - du ser henne högst uppe på ramkanten till höger.

inte finns plats att lägga nya ägg. När man ser att bina börjat skapa nya drottningceller kan man dela på samhället. Drottningen flyttas till en ny kupa och börjar en ny svärm, Av en kupa blir det två, Varje kupa skall ha 10 rammar och det måste finnas ägg i båda.

Så bygger man långsamt upp sina nya samhällen. Drottning, dragbin och vaktbin bor till största delen i de två lådorna längst ned i kupan. Här lägger drottningen 2-3000 nya ägg varje dag. Flustret, ingången, måste vaktas så att inte främmande bin tar sig in. Idag har Magnus 9 samhällen. 2 i trädgården och de andra utplacerade på ett par gårdar utanför samhället.

HONUNGEN När de tio första ramarna är fyllda kan ytterligare lådor med rammar placeras ovanpå. Under hallon-draget fylls ramarna fort och man måste vara noga med att sätta dit nya lådor för att inte bina skall svärma. Ramarna töms och honungen slungas flera gånger under säsongen. En procedur som tar sin tid. Det som tar tid är att täcka av vaxlocket. De fyllda ramarna med honung måste täckas för att inte suga upp fukt. När fukthalten är under 20% täcks honungen med ett lock av vax. Med en smal gaffel tas vaxskiktet bort innan honungen kan slungas ur ramarna. Mellan ramarna sitter små distansstift som gör att bina kan samla nektar på båda sidorna. På grund av det och att honungen är så tung måste ramarna slungas försiktigt och vändas åtminstone 3 gånger. Slunghastigheten ökas långsamt för att ramarna inte skall skadas.

En full ram väger 2 kg och en full låda med tio rammar alltså 20 kg. Den flytande honungen samlas i käril, sedan får man vänta tills den kristalliserats. Den måste röras för att inte bli gryning. Magnus handslungade tidigare men har nu en motordriven slunga som underlättar arbetet avsevärt. Rammar hängs upp i slungan rostfria trådar som smälts in i vaxkakan. Den honung som aldrig stelnar är från acasiaträd.

BÄSTA DRAGEN Hur skall man tänka när man placerar ut sina samhällen? frågar jag Magnus. – Det bästa ”draget” är vildhallonbuskar på hyggen. När hallonen blommar fyller det på riktigt bra i samhällena. Det beror på att hallonen blommar runt midsom-

Magnus visar upp rammar med en ny och en använd vaxskiva.

mar, vid den tiden när samhället är som starkast, med flest bin, ca 60-70000st. Det brukar också vara den tiden när bina svärmar som mest.

– Sälgen, april-maj, är det första stora draget. Men då går nästan all honung åt för att bygga samhället, då lägger drottningen sina ägg. Ett bis livscykel består av flera olika stadier där de har olika uppgifter. De kan bland annat vara ambin, vaktbin eller putsbin. Det sista stadiet är som ”dragbi”, den tid då de samlar nektar. Under ett bra ”drag” kan ett bi flyga intensivt under fyra dagar. Sedan är vingarna utslitna och trasiga. De kan inte repareras utan biets livstid på en till två månader är över.

Populationen i samhället byts ut flera gånger under ett år, därför är drottningens uppgift att lägga många ägg väldigt viktig. De bin som finns i kupan under vintern är vinterbin som har fått ett extra skydd mot kylan men

det är också de som skaffar den viktiga första honungen som behövs för att bygga det nya samhället nästa vår.

HÖSTJOB Under vinterhalvåret matar Magnus in dem med ca 20 kg sockerlösning som bina fyller sina rammar med. Det blir deras föda under vinterhalvåret. Värmen klarar de genom att samlas i en klump där bina ständigt roterar och skiftar sin placering. Drottningen sitter hela tiden i mitten av ”vinterklotet” där det är ca 30 plusgrader, medan de andra bina flyttar runt.

Efter vintern städas det upp. En riktigt kall vinter dör ett antal bin under vintern. En del samhällen struntar i att städa. Magnus får hjälpa till med städningen och ser vilka samhällen som har städvilliga bin och inte. Magnus avlar helst på Drottningar som ger städvilliga, lugna inte aggressiva bin. Det är lugna samhällen man vill dela på.

AVEL Drottningar kan köpas på postorder men Magnus odlar nu sina egna drottningar. Det kräver mycket, mycket pyssel med noggrant schemalagda punkter som måste genomföras vid exakta tidpunkter under en 25-dygnsperiod.

I sin trädgård har Magnus 4 små drottningkuper med tre rammar i varje, där han avlar fram nya drottningar som ersätter sämre drottningar i kuporna. Magnus och Mariette vill ha så lugna bin som möjligt, helst inga ilska bin runt fikaborden på sommaren. – Ligustika, gula Italienska kallas de. Det finns fle-

Mariette och Magnus Ljunggren

ra olika raser: Bukfast, Krainer, Ligustika. De mest vanliga är Bukfast, säger Magnus. – De nordiska bina som vi hade här förr är mörkare och mest vanliga uppe i Norrland eller uppåt landet.

BITERMOSTAT Bina reglerar temperatur och fukt genom att sitta i flustret, ingången till kupan, och fläkta med vingarna. När nektarn levereras till kupan är den väldigt fuktig, nästan rinnande och fukten måste fläktas bort. En riktigt varm sommardag kan honungen till och med börja jäsas om den inte fläktas av. Flustret är öppet hela året, det måste vara ett visst drag för att det inte skall bli fuktigt i kupan. Under vintern isoleras däremot taket. Bottenkuponerna kan vara i trä medan skattlådan kan vara av frigo-lit, de blir ju litet lättare då.

Uppfinningsrika talgoxar hos Magnus har en ovana att hacka i frigoliten. De hör bina och hackar i frigoliten, bina blir arga och kryper ut, varpå talgoxen tar dem. Ibland väntar 30-40 talgoxar vid flustret.

SJUKDOMAR – Det finns inga vilda honungsbin kvar i Sverige, berättar Magnus och fortsätter: – Vi har fått in ett Varohakvalster från asien som har tagit död på alla vilda samhällen. Kvalstret lägger sina ägg i biäggen. Larverna äts upp inifrån och gör att de bina blir vinglösa. Får vi in kvalitets i våra kupor får vi behandla på något sätt, med oxal- eller mjölksyra.

– Vill man producera ekologisk honung får man tänka på vilka gifter man använder när man behandlar mot Varohakvalster. Man får heller inte klippa vingarna på drotnigen för att hindra henne från att flyga iväg från kupan.

I år blir det ett relativt gott år med omkring 40 kg honung. Hur mycket det blir beror också på hur mycket man pysslar om sina bin och ser till att samhällena är hela och att bina har det bra. Magnus tittar in i sina samhällen en gång i veckan.

BIVAXET Det är vaxet som bina själva producerar som Mariette tar vara på.

Det är det vax bina täcker honungen med och bygger upp mellan ramarna.

Ju mer honung bina producerar desto mer vax blir det när bina bygger ut ramarna med vax. Men i en del av vaxet lägger bina sina ägg och det vaxet blir mörkare och är inte lämpligt att använda för Mariette.

– Vaxet ett underbart material, säger hon. – Det gäller att ta vara på så mycket man kan.

Mariette blev intresserad när hon såg de honungsfyllda ramarna i Magnus bikupor, som var helt täckta av ett vaxlager. Hon letade information på nätet och började pröva på egen hand.

Hon har testat och experimenterat och hittat ett sätt att tillverka en salva som hon tycker fungerar bra för hennes eget bruk. Nu gör hon salva på vax och eteriska olja och lanolin, den görs av en-

bart naturprodukter.

– Den är bra t.ex. för händerna, naglar och självsprickor, och den är antiseptisk och mjukgörande. berättar hon. – Det går att använda vaxet i djursalvor också, t.ex. för tassar - men utan eteriska oljor eftersom djur inte mår bra av dessa.

Magnus berättar att det har varit brist på vax i ett par, tre år. De lämnar in allt gammalt vax för nedsmältning till nya vaxkakor som de köper tillbaka till halva priset - normalt kostar vaxet omkring 200 kr/kg. Bristen beror på behovet hos många nya biodlare och att det används inom andra områden. Ett av dem är ju att tillverka ljus - något som Mariette också gör. Man vrider vaxkakan med en veke i centrum och vips - så har man ett trevligt väldoftande ljus.

Mariette gör också krämer av tex kokos eller mango-fetter. Vita krämer som hon också laborerar fram på egen hand. Hon är nog med att tala om att hon gör sina salvor och krämer för eget bruk.

Och när Mariette inte står hemma i köket och tillverka salvor så jobbar hon som maskinoperatör på en av Attends nyare maskiner. – Mycket data - riktigt hightech och jättekul att arbeta med säger Mariette.

Vi hoppas att 2020 blir ett riktigt bra biår för Magnus och Mariette. Magnus nio samhällena producerar bäst när det regnar regelbundet under hela säsongen. Helst regn på natten och sol på dagen och det låter ju som en väderprognos som de flesta av oss skulle vara nöjda med.

Text och foto: Staffan Hellgren

Honung från egen Bigård i Sunhultsbrunn

Magnus Ljunggren
Gamla vägen 20
070-55-212-56

Hemleverans
kan ordnas!

Sunhults Byalag blev årets förening!

Aneby Kommun hade den årliga föreningsträffen i Furulidsskolans matsal i Aneby den 23 oktober. Drygt 100 representanter från kommunens föreningsliv fanns närvarande och de fick först lyssna till förre skidlöparen Johan Olsson. Han berättade något från sin karriär som skidlöpare där han vunnit 14 VM och OS-medaljer under den aktiva tiden.

Som final på kvällen hölls prisutdelning till årets eldsjäl, årets prestation och årets förening. Årets förening blev Sunhults Byalag som satsat på livlig verksamhet i den nyuppförda stugan. Från föreningen deltog Daniel Stensson, Mia Mårtensson och Beatrice Stensson som kunde mottaga checken och blommor för ett gediget arbete.

Sunhults skola besökte Vadstena

Tisdagen den 4 juni åkte förväntansfulla elever ifrån år 3, 4 och 5 på studieresa till Vadstena. Det var en solig och skön dag när vi anlände till Vadstena. Där började vi med att fika lite i parken utanför slottet.

Efter den trevliga fikastunden så gick alla klasserna till slottet för att få en guidad tur. Där möttes vi upp av en fantastisk guide klädd i tidsenliga kläder. Hon berättade om slottet och om de som bott där. Hon visade oss hur det fungerade på ett slott under 1500-1600-talet. Alla eleverna fick lära sig hur man hälsade på en kunglighet under den här tidsepoken.

Efter besöket på slottet återsamlades vi i parken för att äta lunch som skolan skickat med. Eleverna fick också möjlighet att leka lite i lekparken som låg precis bredvid.

En stund efter lunchen så delades eleverna upp i några smågrupper för att ta en promenad i Vadstena. Under promenaden gjordes tre stopp då pedagogerna berättade lite kort om gamla klosterområdet med klosterkyrkan, Heliga Birgitta och nya aktiva klosterområdet med klosterkyrkan. Grupperna gick också in i den gamla klosterkyrkan och tittade på Birgittas relikkista samt interiören.

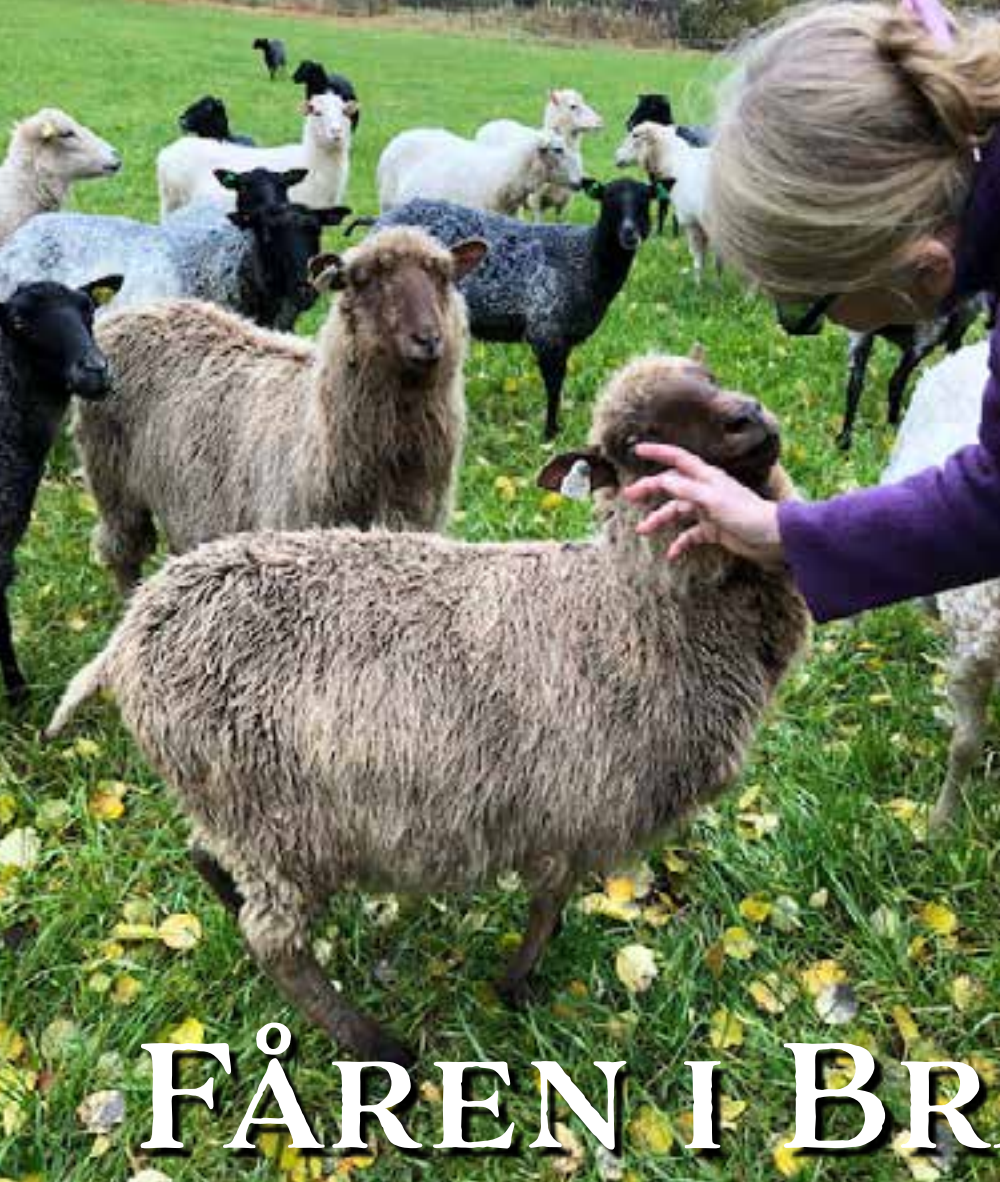
Efter rundvandringen i Vadstena var det dags för de elever som ville att köpa sig en glass innan resan hemåt inleddes.

Det var en fantastisk härlig studieresa som alla var mycket nöjda med.

Tack till Hembygdsföreningen som bidrog ekonomiskt till vår resa.

Här visar guiden oss hur det var i ett kök under den här tiden samt vad man åt för mat.

FÅREN I BRÄNNA

Kuddar

Det är en färgsprakande höstdag i oktober. Jag svänger in vid skylten med "Bränna Lammskinn, in på grusvägen till Bränna, från väg 32. På båda sidor om vägen finns betesmark, som hålls öppen av fåren på gården.

Monica Gunnarsson och Jan-Olof Wennberg köpte Bränna gård 1998. Året därpå köpte de fem Finullsfår, som fick beta hemma i trädgården. Det var på "Fårens dag" vid Omberg, som intresset för Finullsfår väcktes.

– Senare köpte vi tio Gotlandsfår och i dag är det just Gotlandsfår, som vi har flest av, säger Monica. Skinnen är populära för inredning och som presenter. – Vi har också vita, lockiga Leicesterfår, fortsätter Monica.

Inne i ladugården får jag hälsa på Ryabaggen Stefan. Han är väldigt tillgiven. Tre Ryatackor finns också i en annan del av ladugården.

Ryaullen har både bottenull och täckhår. Täckhåret ger ett starkt och

glansigt garn. Bottenullen ger ett mjukare garn.

Vi lämnar ladugården och går iväg till en av hagarna. Där kommer fåren emot oss. De är kärvnlige och vill hälsa. Där kommer de grå Gotlandsfåren, de vita Leicesterfåren och de bruna Finullsfåren. De bruna Finullsfåren kommer nära och tittar på oss med sina färögon.

Jan-Olof och Monica

När vi lämnar hagen efter en stund, så följer de med oss en bit på väg.

Fåråret

Vi tar det från början: Fåråret, för Gotlandsfåren, börjar i november, då tackorna betäcks. De har en årstidsbunden brunst. Efter fem månader föds lamm.

När ett lamm föds, så får det vara i en egen box, under ett par dygn, tillsammans med tackan. Vi brukar få mellan 80 - 100 lamm sammanlagt under året.

Lammsläpp har vi i början av maj, berättar Monica. Då kommer många besökare för att få se glädjen hos tackor och lamm, när de får byta ut ladugården mot beteshagen med färskt grönt gräs. Baggarna får en egen hage. Hela sommaren tillbringar fåren på betesmarkerna.

I augusti mönstras lamm. Då kommer en rekommenderad mönstrare, som tittat på varje lamm. Kropp, färg, lock och päls hår bedöms. Mönst-

raren ger förslag på vilka lamm, som kan bli livdjur, djur som behålls för avel.

Något bagglamm kan lämpa sig för riksbedömning. Till en baggauktion tas bara riksbedömda bagglamm ut.

Under september och oktober är det tid för slakt för Gotlandsfåren. Då är lammerna päls mogna. Skinnen skickas direkt till berederiet från slakteriet. Efter ca två månader får vi tillbaka de beredda skinnen.

Gårdsbutiken

Nu går vi in i Gårdsbutiken. Här inne finns olika slags fårskinn, vita, grå och bruna. Det är skinn från bagge, tacka och lamm. Så vackra är skinnen, lockiga och glansiga. Det känns skönt att borra ner fingrarna i de mjuka fårskinnen.

På väggarna hänger dörrkransar och schalar, på en hylla sitter några nallebjörnar och i en tvättkorg ligger olika

kuddar, allt gjort av fårskinn. På ett fat ligger tovad frukter. Det är Monica som syr, tovar och spinner. Fårull lämnar vi till Toarps ullstation i Tranås och vi är återförsäljare av deras Toarpsplådar.

Vi säljer också lammkött och ägg via "Rekoringen" och vill du köpa honung, så har vi Magnus Ljunggrens honungsburkar till försäljning.

Gårdsbutiken har öppet tisdagar mellan kl. 16.00 -19.00. Du kan följa Bränna får på Facebook och på Instagram. Så mycket arbete, som ligger bakom, innan det finns något i butiken att sälja!

Att bedriva fårskötsel kräver hårt arbete under hela året. Under lammningstiden får man vara beredd på att agera "barnmorska" även under natten. Slutprodukten är det som finns till försäljning här inne i butiken.

Ny hobby

Monica spinner en del ull till garn. Det är hennes nya hobby. Hon visar sin nyinköpta spinnrock. Där sätter hon sig nu och spinner. Hon spinner två separata trådar och hjulet snurrar medsols.

När hon sedan tvinnar ihop de två trådarna till ett tvåtrådigt garn, så behöver hon tre spolar. Den tredje spolen behövs till det tvåtrådigas garnet och nu snurrar spinnrockens hjul motsols.

Vilken förmån att få bo så nära en färgård och själv få se vad som händer under ett fårår!

Tack Monica och Jan-Olof för ett mycket givande och intressant besök hos er på Bränna!

Text & foto /Yvonne Bäckelid

...hon spinner två separata trådar ...

Tvåtrådigt garn

Schalar

Vita, grå och bruna fårskinn

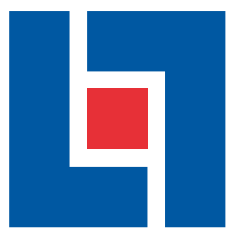

MIDROC

www.midroelectro.se

EL – STYR – PROCESS – SOL – ENERGITJÄNSTER - OVK

Johan Råsberg 070-345 14 99, Dan Johansson 072-503 82 76, Johan Pauli 072-503 83 65

Länsförsäkringar Jönköping

Närserv.kontor, Aneby
Tel. 0380-411 90

Stig-Göran Hyltbring
Tel. 070-69 25 288

Christine Nord
Tel. 070-36 79 470

Sundhults

Entreprenad & Skogsvård AB

Ring!

0703-697665

- Grävning
- Trädfällning
- Skogsvård

Br. Hyltbrings
Alltjänst

Hyltan, Aneby | 070-207 66 79

**Nu blir vi en ännu
mer förstående verkstad.**

Med de sju fortsättningsvis omhändertagen av samma
personal. Och allt vi redan känner varandra gör att vi
snabbt och enkelt kan hjälpa dig med det du behöver.

Vi förstår bilar. Vi förstår dig.

- Däck, väckhotell
- AC-certifierad
- Hjälmtävlning
- Sjäcker bilprovningens 20r
- Benser och reparerer alla bilmärken
- Maskinutrustning autoshallador
- Lågs garanti
- Ruffstelen
- Assistansförsäkring får inget vid service
- Färsäkningsarbeten

Hullaryds Bilservice AB
070-22070 | info@hull.se | meca.se
Hullarydsvägen 24 50-18 00

Hybils-
garantin
gäller alltid

M=CA

Gårdsbutik & Ostkakscafé
 Ost, ostkakor, sylt m.m. Prova Brostorps
 ostpaj eller ostbricka i kaféet. (Måste förbeställas)
 Öppetider se hemsida eller ring oss gärna
 om du har vägarna förbi.

Öppet året runt
 för bokade grupper.

Brostorps Gärd i Ydre
 0140-430 54 - ostkaka.com

”
 Jag vill vara
 ett tryggt
 stöd i en
 svår situation.
 Kenth Nilsson
 Tranås

Välkommen
 till din lokala
 begravningsbyrå
 Tel. 0140-105 05

FONUS

**En lokal för dig?
 Frinnaryds Bygdegård**

**Möjligheternas hus:
 Bygdegården
 hyrs ut till olika ändamål**

T.ex. Bröllop, dans och sammanträden.
 Har Du speciella önskemål försöker vi även lösa dessa.
 För bokning och närmare information kontakta
 Birgitta Kellner tel: 070-382 03 54
 info@frinnarydsbygdegard.se
 www.frinnarydsbygdegard.se

KANONADEN

ENTREPRENAD

Bockängsgatan 2, 571 38 Nässjö
Tel. Nässjö 0380 - 555 250 Tranås 0140 - 12101

**Bosses
 Elteknik**

Lövgatan 1
 578 74 Frinnaryd
 Tel. 0140-20012
 070-587 28 39

**Elinstallationer
 Ljud och ljus**
 Nyinstallationer, Reparationer av
 Bostads-, Industri-
 och Lantgårdsinstallationer

- Flygfoto
- Digitalisering av smalfilm & VHS-band

S̄WH Layout

0730-846986
 info@swhlayout.se www.swhlayout.se

Människor jag minns

Förra årets minnesvandring avslutade vi vid Skogshill på Sunhultsvägen 21 i Frinaryd. Fastigheten var min gamle barndomsvän Gerts hem sedan 1930-talets slut. Där hade han bott nästan hela sitt liv, de senare årtiondena tillsammans med sin egen familj. Otaliga är de positiva minnesbilder jag har därifrån, även från allra senaste tid. Gert avled tyvärr på våren 2019 och det känns självfallet ve-modigt men samtidigt helt naturligt att fortsätta årets minnesvandring där.

Ovanför Skogshill på vänster sida i den branta sluttningen byggde min farbror Petrus Johansson (1889 -1967) i slutet av 30-talet sin fastighet Furulid i ett slags modifierad funkisstil (nu nr 23). Fasaden var, som det var brukligt då, reveterad och målad i en grön färg som anslöt väl till omgivningen. Bara den branta stentrappan upp till huset nerifrån gatan betraktade vi som ett veritabelt mästerverk utfört hantverksmässigt och med stor möda av Petrus själv med hjälp av hans familj.

På planen ovanför Furulid lekte jag ibland, liksom under det på sommaren heta plåttaket på fabriksvinden nere på våra pappors snickerifabrik, med min äldre kusin Gunnel, hon var också en av Gerts första lekkamrater. Övre våningen på Furulid hyrdes i min barndom av familjen Lood som på 40-talet bestod av den åldriga gumman Lood och tre av hennes barn födda på 1890-talet och i början av förra seklet. De ännu ogifta hemmavarande syskonen hette Gustav, Ernst och Vera.

Gustav och Ernst var utbildade skräddare och hade sitt skrädderi inrymt i fastigheten mellan Marielund och Missionshuset, Vera var behjälplig med sömnadsarbete i familjeföretaget. Jag har själv från tidig barndom tydliga minnesbilder av hur de båda bröderna på traditionellt skräddarvis satt med benen i kors uppe på skräddarbordet när de utförde sitt arbete, jag kan också i näsborrarna uppleva den tydliga doften av tyg och av de nästan alltid varma strykjärnen!

Ernst Lood tillhörde länge Frinaryds IF:s styrelse och tog senare anställning på Hettebarns konfektfabrik. Fabriken hade som bekant en tid sina lokaler i den gamla vagnfabriken (byggd 1912) på Vagnsvikstomten (den står ännu kvar där intill torget med Oskar Jaréns staty i ena hörnet) och Ernst med familj flyttade med till Enköping då Hettebarns på 50-talet flyttade sin tillverkning dit. Wånex övertog fabriken och tillverkning och vid nedläggningen på 60-talet arbetade ett tiotal sömmerskor där. Även Hellys mode hade verksamhet här på slutet. Gustav Lood bodde med hustrun Gerda de senaste årtiondena i fastigheten Rydsholm (Sunhultsv. 17), där sysslade han också med skrädderverksamhet i mindre skala.

I nästa tvåvåningshus också det i lokal funkisstil från 30-talet, fastigheten Björkliden (Sunhultsv. 25), bodde i vår barndom och ungdom Konrad och Greta Nilsson. Båda hade kommit från Lommaryds socken, Greta från Barkäng och Konrad från Noby.

Konrad arbetade på Frinaryds järnvägsstation som trafikbiträde d.v.s. stationskarl, i familjen fanns det fyra barn. Sören var yngst (f. 1934) och ständigt lekkamrat till Gunnel, Gert och mig.

Den gamla körvägen upp mot kyrkbyn mellan Furulid och Björkliden kallades i vår barndom ofta för Stenavägen, den karakteriserades av en allé av björkar och var stensatt på sidorna, därav namnet. Stenavägen var en brant men praktisk genväg upp till Norrgården och kyrkan.

När nya vägen (Sunhultsvägen) byggdes på 1920-talet och ersatte Dockelia som huvudled utplånades resterna av en gammal backstuga alldeles intill nuvarande Björkliden. Den var sist bebodd av den gamle soldaten Frid, stugan hette Kullen och låg precis mellan Björkliden och Björkbacka, där det nu är en djup vägskärning. Det enda som påminner om Kullen idag är en liten åkerlycka till höger om nuvarande Sunhultsvägen strax före Björkbacka.

Sista huset till höger på Sunhultsvägen (nr 14 Björkbacka) uppfördes av Axel Hellgren i slutet av 40-talet. Axel, med hustrun Astrid och två döttrar hade ursprungligen varit lantbrukare i Klockaregården, men familjen hade under några år på 40-talet drivit Charlottendals bageri och café, där de efterträddes av familjen Johansson med sonen Hasse som omsider blev välkänd handlare i Sunhultsbrunn.

Axel Hellgren, född på 1890-talet, kom från Bälaryd och talade fortfarande riktigt genuin dialekt, han var dessutom välkänd som åkare med egen häst. Hästen hette Pólack, en snäll åkarkamp som en gång varit arméhäst med det militära numret inbränt på länden. Pólack hade eget stall intill det nybyggda huset och Axel H pratade ofta i vänlig nästan kärleksfull ton med hästen. Åtminstone tre åkare med häst och vagn var i min barndom verksamma i Frinaryd: Axel Hellgren, Axel Fransson och torpare

Frinaryds samhälle 1961

Karlsson i Målaberget under Hästeryd. Under andra världskriget var som bekant den privata biltrafiken nästan reducerad till 0.

I övre våningen på Björkbacka bodde även dottern Aina och svärsonen John-Erik Göransson med familj redan från början. De övertog så småningom fastigheten som väl många genuina frinnarydsbor kan minnas. Mitt emot Björkbacka fanns länge en mindre vattensamling som vi barn på vintern ibland utnyttjade för skridskoåkning – men det var förstas innan Hellgrens hus kom till.

Om vi från Björkbacka vänder tillbaka ett stycke ner mot samhällets centrum kommer vi till Sunhultsv. 6, mitt emot Furulid. Huset byggdes i etapper på 40-talet i den branta terrängen av Paul Wilderoth, känd ambulerande fiskhandlare och senare under lång tid bilburen lantbrevbärare. Vem minns inte hans gamla bil som jag tror var en T-ford och som förstas luktade fisk långa vägar? Strömming och räkor mm. var efterlängtrade delikatesser från Pauls fiskhandel.

Paul W bodde alltså här med sin familj och på övre planet hade den kommunala ditriktssköterskan sin mottagning under en tid. Paul och familjen hade före husbygget bl.a. bott i den lilla Andersastugan som många äldre frinnarydsbor troligen minns, den låg mitt emot gamla telefonstationen i Jakobsberg på nuvarande Rosenvägen. Den syns tydligt på ett foto i Sockenbladet 2019.

Vi fortsätter nu inte vår vandring upp till Frinnaryds kyrka med den sköna utsikten över Svartådalen utan återvänder ner till samhällets centrum och viker in på Docklidsvägen (ursprungligen Dockelia). Vagnsvik (Docklidsvägen nr 3) byggdes kring 1890 av min farfars bror Per August men övertogs ganska snart av min farfar Frans Emil (1861 – 1947); de var båda utbildade vagnmakare. Min farfars hus var också rejält tilltaget, i tre våningar med flera lägenheter och många intressanta människor, både släktingar och andra, som hade sin tillvaro där. Detta innebar att det för ett barn kändes som en mycket trygg dessutom spännande miljö, även om andra världskriget kastade sin mörka skugga över första hälften av 1940-talet.

Missionshuset (nr 2

Fastigheten HAGA byggd 1875

på Docklidsvägen) mitt emot Vagnsvik är nu rivet och jämnat med marken. Sorgligt men sant och kanske nödvändigt med tanke på det tilltagande förfallet. Frinnaryds missionshus byggdes 1877 – det har spelat en viktig roll både religiöst och socialt i samhället genom tiderna.

Marielund (nu Docklidsvägen 4-6) mellan Missionshuset och Haga som i tidernas begynnelse hade inhyst både Tells färgeri och Fritzells järnaffär (se bl.a. Oskar Jaréns foton därifrån), bestod av två hus. Från huset närmast Missionshuset har jag från 1940-talet berättat om bröderna Loods skrädderi som då upptog hela huset tror jag.

Axel och Astrid Johansson

I den norra fastigheten som en gång varit järnaffär bodde och verkade redan i Gerts och min barndom och långt fram i tiden Axel och Astrid Johansson som frisör respektive damfrisörska.

Barnen Inger och Kurt var våra skolkamrater. Lukten av Watzins keratin och liknande tinkturer och preparat finns konstigt nog ännu kvar i mitt doftminne och jag minns att man i väntan på sin tur på frisersalongen kunde läsa serier av skilda slag i den gamla hederliga Folket i Bild och i Rekordmagasinet.

Mitt emot Marielund intill Järnvägen ligger ännu den före detta banmästarbostaden och banvaktsstugan (gatunr 5) som tillkom 1874, den är nu ombyggd till privatbostad och modern villa. Om den äldre järnvägshistorien se mina böcker och även Oskar Jaréns fotosamling. I banvaktsstugan bodde i min barndom banvakten Hugo Holmqvist med hustru Anna och dottern Ulla. Ulla var jämnårig och skolkamrat/lekkamrat. Från huset har jag trevliga minnen av julkalasen och från trädgården påmin-

ner jag mig Åkeröäpplena som doftade och smakade underbart när de ställdes fram på julbordet. Hugo arbetade efter pensionering från järnvägen en tid som eldare på Snickerifabriken i Frinnaryd. Familjen hade då flyttat till Nässjö.

Den stora pampiga fastigheten Haga hade nummer 7 på Docklidsvägen men revs för åtskilliga år sedan. Den återkommer jag till strax. De fastigheter som är belägna mellan Haga och Järnvägen berör jag bara i förbigående. Det gäller framförallt hus utmed nuvarande Solrosvägen och Lökstigen, t.ex. Solliden där Karl Lifström en gång ett stycke in på förra seklet startade handelsträdgård. Han efterträddes av sonen Harry och därefter av Gösta Fristedt, legendarisk trädgårdsmästare och violinist som utvidgade rörelsen som han drev med familj och anställda under lång tid fram till nedläggningen.

Norr om Solliden stod och står väl fortfarande ett stort garage, där brandbilen en tid hade sin uppställningsplats. Nära Solliden på SJ:s mark låg det nu rivna Kullen, bostad för två järnvägsanställda med familjer. Marieborg strax intill byggdes på 20-talet av Edvin Starckenberg som också bodde där fram till 30-talets mitt med sin familj. Fredrik Starckenberg föddes här 1926. Huset beboddes i vår barndom av bl.a. Agda Pettersson, allmänt kallad Agda Knut efter maken Knut Pettersson som härstammade från Klockaregården.

Idrottsföreningen har styrelsemöte på Solhem i början av 30-talet

Solhems bageri, konditori och café hade tillkommit kring 1912 och drevs i vår barndom av Judit Johansson. Solhem var förutom bageri och konditori matställe och pensionat för många ungarlar som inte hade möjlighet eller kompetens till egen matlagning. Det var också ett viktigt socialt centrum i Frinnaryd. Idrottsföreningen och andra föreningar hade t.ex. sammanträden och viss kursverksamhet där. Lilla Brunnsgården (gårdens gamla manbyggnad är sedan länge riven men lagården står

kvar) norr om Haga köptes av Ernst Lundberg när han i början av 20-talet hade återvänt från USA efter ett tiotal år som emigrant och farmare i Colorado.

I Frinnaryd bedrev han till en början lantbruk och experimenterade med lantbruksmaskiner, bl.a. en egenkonstruerad potatisupptagare som vållade honom huvudbry och inte alltid fungerade till belåtenhet. Ernst Lundberg hade också på 30-talet taxirörelse med egen drockbil som det hette på den tiden. En tid före pensionen tog han så anställning på Bröderna Johannsons snickerifabrik och samtidigt byggde han fastigheten Stenhaga i backen vid nuvarande Norrgårdsgatan, dit flyttade han tillsammans med sin hustru Nanny.

Av den stora och folkrika fastigheten Haga (nr 7), som tillkom 1874 i samband med att Östra stambanan hade öppnats, återstår idag bara den gamla tomtplanen med några stora träd och i norra delen av tomten den bastanta jordkällaren som de många hyresgästerna delade på. När Roséns stora affär i slutet av 30-talet hade flyttats från Haga ett stycke söderut till Hagagatan/Sunhultsvägen byggdes huset om så att det inrymde 4 eller 5 lägenheter.

Bland de många hyresgästerna i min barndom minns jag tydligast Elsa och Ture Svensson. Hos dem var vi och flera andra familjer bjudna på glada julkafferep, det sitter kvar i minnet. Ture var smed och hade kommit till Frinnaryd från Norrköpingstrakten vid dubbelspårsbygget 1919-20. Han hade senare egen smidesverkstad ett stycke väster om Mejeriet. Verkstaden finns fortfarande kvar på sin ursprungliga plats mitt emot Bygdegården. Jag minns också svagt från senare tid att t.ex. Elof Johannson med familj bodde i Haga.

I hörnet tätt intill nuvarande Norrgårdsgatan låg i vår barndom Lilla Haga, en hundraårig gammal stuga med två minimala lägenheter. I den ena bodde på 40-talet Erik Söderholm med familj. Erik S. tillhörde krukmakarfamiljen Söderholm och arbetade länge som eldare på Bröderna Johannsons Snickerifabrik, jag minns honom särskilt från den varma miljön vid ångpannan, han skötte därför också den viktiga ångvisslan som var hela samhällets klocka i vår barndom.

Erik (f. 1884) och Nelly (f. 1886) Söderholm med barnen Rune, Gösta, Lilly och Arne. Foto Oskar Jarén

Ångpannan hade en viktig funktion inte bara för uppvärmningen i verkstadslokalerna utan också för att den försåg de stora virkestorkarnas värmelement med hetvatten. Till Haga hörde förutom den imponerande jordkällaren hyresgästernas uthus med bekvämlighetsinrättningar, förråd och vedbodrar. Uthusen bestod av två längor i vinkel mot norr och öster, i ett av dessa uthus var den stora stenmangeln placerad. Den utnyttjades flitigt av samhällsborna i gemen och inte bara av hyresgästerna i Haga.

Rosendal (nu nr 8) låg mittemot Haga, huset hade en gång varit en torpstuga under Klockaregården, där hade också under tidigt 1800-tal förekommit otillåten krogrörelse. Det ursprungliga huset har för rätt länge sedan ersatts med en modern villa. I fastigheten hade Elin Sjöström, maka till fjärdingsman Josef Sjöström i Norrgården, i vår tidiga barndom sin modeaffär, jag minns särskilt hattmodeller och liknande som kunde beskådas i skyltfönstren vid julsmytningar under krigsåren och kanske ännu senare. Här arbetade en tid som hattmodist Svea Palmkvist, västmanländska från Fagersta, innan hon gifte sig med Gustav P. Bland människor som bodde i huset kommer jag särskilt ihåg Ansryd Eklund med familj, de hade tidigare varit arrendatorer eller kanske statare i Isaryd.

Frinnaryds äldsta torg var beläget mellan fastigheterna Rosendal, Charlottendal, Sandkullen och Petterslund. Där hölls torgdagar från 1875 och framåt. Där låg på den tiden även två speceriaffärer mittemot varandra, dessutom Charlottendals bageri och café och något senare och längre ner på gatan Fritzells järnaffär i Marielund.

När det gäller nedre delen av gatan vill jag nämna de tre fastigheterna Sandkullen (Docklidsv. 9), Petterslu-

lund (nr 11) och Charlottendal (nr 7) och vad jag minns av deras invånare i min barndom på 40-talet. Sandkullen ägdes och beboddes av Gustaf Carlsson, engagerad i Missionsförsamlingen och en tid kamrer i Brunnsbolaget i Sunhultsbrunn.

Ovanpå bodde i min barndom en äldre kvinnlig släkting som kallades Råsa-Kristin. Senare innehavare var Tekla och Karl Johansson med dottern Ingrid. I gårdshuset i norr hade sömmerskan Hildur Watz både ateljé och bostad.

Hildur Watz

Från Petterslund minns jag framförallt paret Teodor och Amanda Adolfsson. Teodor var skicklig murare och Amanda, född Palmkvist, stickade strumpor på en stickmaskin. Andra hyresgäster var, något tidigare, smederna Emil Malm och Alfred Hult med familjer och senare Paul Wilderoth med sin familj. Övervakningen i Petterslund disponerades av Elin Göransson, syster till Erik Göransson i Norrgården som väl ägde fastigheten vid den tiden. I backen upp mot Tallbacka låg tidigare en gammal lagård som hörde till Peterslund, på exakt den platsen byggde Ingvar och Margit Johansson sitt nya hus 1972 (nr 13).

I Charlottendal slutligen hade i min tidigaste barndom den originella Emma Sjöberg, dotter till smeden Sjöberg, bageri och kaféerelse. Ingrid Borg Lagö har i ett tidigare Sockenblad berättat om när hon en tid var anställd i kaféerelsen hos sin moster. Hos Emma Sjöberg och senare kunde man köpa för 5 öre bullar, holländare och mandelkubbar, kanske också ettöreskola. Emma S. efterträddes av familjen Hellgren som jag skrivit om tidigare och senare av familjen Johannson och sist före stängningen av Greta Pettersson med make som rätt och slätt kallades 'Bagarn'.

/Henry Sjöstrand

**GLÖM INTE
11-KAFFET
I BYGDEGÅRDEN
FRINNARYD**

Varje fredag kl 11.00

Missionshuset, Frinnaryd 1877.11.17-2019.10.12 RIP

Efter att under flera år ha varit ett irritationsmoment för Frinnarydsborna, och kanske också en nagel i ögat för kommunen, har Missionshuset i Frinnaryd till slut rivits.

När fastighetsägaren inte hörsammade uppmaningen att riva fastigheten tog kommunen saken i egna händer och genomförde rivningen under ett par veckor i oktober. Kvar är en stor grop i marken och en räkning på omkring halvmiljonen som nog drabbar oss kommuninnevånare. Tråkigt att det blev på det här sättet men de flesta tycker nog att det är skönt att huset är borta.

Nu finns ju dessutom möjligheten att göra något trevligt av den stora tomten - varför inte en liten parkliknande gräsyta med möjligheter till gemenskap.

Missionsförsamlingen bildades den 12 mars 1877. Då avtalades det med Petter Jonsson om ½ mantal på Frinnaryds Klockaregård för byggande av ett missionshus. Arrendeavgiften var fem kronor. Byggnaden uppfördes och invigdes vid ett missionsmöte 17 november 1877. Skulden på Missionshuset var drygt 2.700 vid det årets slut. Tomten inköptes 1915 för 250 kronor och el installerades 1918 för 109,10. 1955 förändrades entrén från norr till söder p.g.a. omläggning av vägen.

Vid årsmötet 1931 namnändrades församlingen till Frinnaryds Missionsförsamling och därefter tillhörde man endast Svenska Alliansmissionen. Församlingen upphörde i april 1996 då man gick samman med Sunhults Alliansförsamling. Kyrkolokalen såldes första gången 1997, därefter skedde ägarbyten 2013, 2014 och slutligen 2015. Resten är, som man brukar säga, historia.

*/Staffan Hellgren och Hans-Åke Björklund
Foto: Andreas Hellgren, Staffan Hellgren*

Möte i Missionshuset när det begav sig.

Med Helikopter över Frinnaryd

Den 8 juli vid 18-tiden fick den som så önskade göra en helikopterflygning i Frinnaryd. Starten var på idrottsplatsen och varje grupp bestod av fem personer. Det var en härlig upplevelse att få se sin hembygd från ovan som dessutom kunde avnjutas i fantastiskt väder.

Loppmarknad i Frinnaryd

Den andra lördagen i september gick den årliga loppmarknaden i Frinnaryd av stapeln. Arrangörer var Frinnaryds Bygdegårdsförening och invånare i kvarteret runtomkring. Vädret var bästa tänkbara och dagen bjöd på trevlig samvaro mellan säljare och köpare. Många passade också på att ta sig en fika i Bygdegården.

Det blir med säkerhet en fortsättning nästa år!

Utemiljön vid Bygdegården

Under sommaren och hösten har utemiljön på baksidan av Frinnaryds Bygdegård fräschats upp. Gammal asfalt har rivits bort, ytorna har jämnats av och ersatts med ny plattläggning närmast byggnaden och med ny asfalt på infart och nytt slitlager på parkeringsytorna. Ny plantering har gjorts mellan köryta och parkering och nya tåliga buskar planterats. I lekparken har tillkommit ett nytt lekredskap, en typ av karusell, likt ett tidigare som var mycket populärt, men varit borta ett antal år. En flaggstång har monterats upp för att kunna användas vid högtidliga tillfällen. Parkytan har jämnats till med ny matjord och nytt gräs är sått. Parkbänkar och soffor har målats om och fräschats upp.

Hela arbetet har kostnadsberäknats till 269 000 kronor och ett bidrag på 50% av kostnaden erhålls från Boverket. Allt arbete har utförts ideellt för att kostnader skall kunna hållas nere. När detta skrivs är inte arbetet helt färdigställt varför någon slutkostnad inte kan redovisas.

Midsommar i Frinnaryd

Midsommarfest är en mångårig tradition i Frinnaryds Bygdegårdspark som detta år anordnades i vackert väder med besökare i alla åldrar från både frinnarydsbor och långväga besökare.

Det blev en livlig eftermiddag med sång och dans kring midsommarstången ackompanjerad av Barbro Ferm, fika med hembakat bröd, lotterier med fina vinster och sedvanliga lekar och spel.

Vinner jag, pappa? Pappa Martin och brorsan Linus kollar - Jodå, en chokladbit blev det till Bianca.

Auktioner

AJ Auktioner höll hela fyra auktioner i Frinnaryds Bygdegård under 2019, två under våren och två under hösten.

Samtidigt som allehanda varor auktioneras ut passar många på att ta sig en fika och utnyttja möjligheten till social samvaro. Det är Frinnaryds Bygdegårdsförening som under auktionerna ser till att förplägnad med mackor, fikabröd och varm korv tillsammans med kaffe och andra drycker finns att tillgå.

Föreningen hoppas att dessa aktiviteter kommer att fortsätta även under kommande år.

Kyrkokören sjöng i Finland

Den 13-16 september 2019 befann sig Frinnaryds kyrkokör tillsammans med sångarkollegorna i Novakören och i Askeryds kyrkokör på körresa i Finland.

Lördagen den 14 september sjöng man vid helgsmål i Olaus Petri-kyrkan i Helsingfors. Bland de sånger som framfördes kan nämnas: Härlig är jorden i arrangemang av Anders Öhrvall, Jag är buren av Tranås kyrkas körledare Mattias Ehnell och Vad är ett tack av Per Harling.

Under vistelsen gavs också möjlighet till bl.a sightseeing. Det finns möjlighet att höra hela Finlandsprogrammet i april månad 2020 i Lommaryds kyrka.

Konst

Frinnaryds Bygdegårdsförening har vid flera tillfällen haft utställningar med lokala och/eller regionala konstnärer. 2019 var inget undantag.

13-14 april visades konstverk av tranåskonstnären Eva Boström som med sina uttrycksfulla målningar alltid fångar folks uppmärksamhet. Så även denna helg.

19-20 oktober var det dags för höstutställningen. Då var det mångsidiga Laila Bülow-Mattsson från Sunhultsbrunn med affär i Tranås samt jönköpingskonstnären Jens Junelind som ställde ut sina alster.

Laila arrangerade sin keramik, sina tyger och tavlor på ett fantastiskt smakfullt sätt.

Jens tavlor rönt stort intresse och många såg hans motiv för första gången.

Att kombinera en konstutställning med dessa två konstnärer visade sig vara mycket lyckat..

/Birgitta Kellner

Laila Bülow Mattsson

Jens Junelind

Fimpa med Frinnaryd

Hösten 1969 blev Frinnaryd rikskänt. Då var det dags för Sveriges första rikstäckande antirokkkampanj som tidningen Aftonbladet organiserade. Av alla tänkbara kandidater blev Frinnaryd utvalt till plats för kampanjen – inte minst på grund av samhällets föreningstäthet.

Att något skulle hända i samhället blev känt flera veckor innan och den 16 november 1969 ”smällde” det. Thore Skogman med sin nyskrivna låt ”Frinnarydsvalsen” och Carl-Gustav Lindstedt stod för underhållningen och så gott som hela Frinnaryd fanns på plats utanför Bygdegården. 109 personer hade anmält sin önskan att försöka sluta röka, de läkarundersöktes, deras kondition testades och kampanjen startade. Frinab tillverkade en jättestor askkopp som placerades utanför huset. ”General” i Frinnaryd var vår mycket uppskattade skollärare Arne Gustavsson.

Efter de tre månader som kampanjen pågick hade 69 av de 109 personerna ännu inte börjat röka. Ett bra resultat. Konditionen hade i genomsnitt förbättrats med 15%. Tidningarna (inte bara Aftonbladet) var fulla med artiklar.

Efter tio år gjordes en ny undersökning. Då var det fortfarande 29 personer som inte börjat röka efter kampanjen.

Den 16 november 2019 firades 50-årsjubileum i Bygdegården. Ett stort antal bilder och tidningsurklipp visades, några frinnarydsfilmer, gjorda av f.d. handlaren Ingemar Allvin och utlånade av hans son Lars visades. Ca 120 personer samlades i Bygdegården, där även pub med både mat och dryck serverades., Trubaduren Tobias underhöll med bl.a. musikquiz.

/Birgitta Kellner

Arne Gustavsson i samspråk med Christina Allvin Olsson som deltog i Fimpa med Frinnaryd för 50 år sedan

Beatriz diktar om längtan och sorg...

I höstas gav Beatriz Quevedo de Hansen ut sin första poesibok "Skärvor", på förlaget Free Press i Göteborg. Beatriz bor sedan flera år med sin man i Frinnaryd och jag fick tillfälle att träffa henne för en pratstund.,

Beatriz växte upp i staden San Juan i Argentina vid Andernas gräns. Hon hade en fin barndom och tillbringade många somrar hos sin mormor fram tills hon var ca nio år.

Beatriz Quevedo de Hansen med "Skärvor" hennes första egna lyrikbok. På bordet ligger en trave med antologier, alla där Beatriz är representerad med sina dikter.

De första skolåren gick hon på katolska skolan i San Juan. Därefter blev det gymnasium och högre studier i San Luís där biokemi blev studieämnet. Här träffade Beatriz sin första man som också studerade i San Luís. Båda sysslade med välgörenhet och arbetade som lärare för vuxna analfabeter under åren 1973-76. De gifte sig och fick en dotter.

Under militärregimen började förföljelserna av många människor som inte stödde regimen. Hennes man blev under denna tid mördad och Beatriz stod ensam med en dotter. Dessutom var hon gravid med ytterligare ett barn. Situationen i landet blev värre, främst då president Perón, som efter flera års landsflykt tillåts att komma tillbaka, dog. Hans fru Isabel Perón blev en marionett för militären som 1976 officiellt tog makten i Argentina.

I september 1976 såg Beatriz ingen annan möjlighet än att fly och tog sig genom flera länder i Sydamerika till Brasilien. Genom FNs försorg fick hon möjlighet att ta sig till ett säkert land och det blev Sverige, som hon inte kände till överhuvudtaget. Den svenske ambassadören tog dock väl hand om henne och Beatriz lovordar hans sätt att ge henne trygghet inför flytten till Sverige. Då hon nu var höggravid önskade man att hon skulle

föda barnet innan flygresan till Sverige, vilket också skedde.

Första anhalten i Sverige blev Moheda och därefter Göteborg, som Beatriz anser vara hennes hemstad. Men Småland och dess skogar är någonting hon trivdes i redan från början och det har hon fått litet av med flytten till Frinnaryd.

Beatriz lärde sig svenska väldigt snabbt, gick på SFI, och talar idag språket flytande. Hon jobbade i Göteborg bl.a inom Hemtjänsten och sjukvården. 1981 träffade hon sin nuvarande man och när de fick barn valde Beatriz att bli hemmafru. Idag har hon sex barn och sex barnbarn.

När hennes man blev pensionär sökte han sig till landet, hittade ett hus i Frinnaryd dit paret flyttade och där de ännu bor. Barn och barnbarn däremot bor kvar i Göteborg med omnejd och Beatriz reser ofta dit för att besöka sin familj. 1988 lyckades hon få hit sina föräldrar.

Beatriz har alltid skrivit poesi, för sig själv men även i olika tidningar och tidskrifter som insändare eller krönikör. Hon var GPs Näras krönikör fram tills dess att tidningen lades ner. En antologi som gavs ut 1999 var den första av flera, där Beatriz varit representerad med sina dikter. "Skärvor" är den första boken hon ger ut med sin egen lyrik.

Förutom "Skärvor" har Beatriz den senaste tiden skrivit på sin biografi som snart är klar. Beatriz har valt att skriva på svenska, ett språk som passar henne bättre än spanskan menar hon. Svenskan är lågmäldare och inte lika utsvävande i sina formuleringar, vilket inte passar hennes skrivstil.

Det var en mycket fin och intressant pratstund jag fick med Beatriz, en varm kvinna med stor livserfarenhet och samtidigt med båda fötterna på jorden.

/Birgitta Kellner

Beatriz i samtal med Birgitta Kellner.

Året med Hembygdsföreningen

Slätter. Närmare 15 personer deltog i den varma kvällen på torsdagen och genomförde årets slätter av slätterängen. Det var för 35 år sedan som den första slättern ägde rum och årets arbete var ganska olikt förra årets som då mest bestod av att få av det förtorkade gräset. I år var det rikligt med långt gräs och liemännen hade ett drygt arbete att få av grödan.

Efter en timmas arbete var det dags att vittja den medtagna kaffekorgen och en kort paus skedde i skuggan. Efter ytterligare ett par timmars hårt arbete avslutades kvällen på Lennart Harryssons loge där Tommy Andersson och Kerstin Björklund dukat fram ostkaka, jordgubbar och gräddor samt kaffe som smakade gott efter dagens förvärv.

Föreningens ordförande Hans-Åke Björklund berättade om att det var 35 år sedan starten och att slättern förändrats

något eftersom man i början genomförde arbetet i tidstypiska kläder.

Artlistan med totalt 95 arter fanns tillgänglig.

Fagning. Här nedan en bild från fagningen i början av maj. Lars-Åke Davidsson sittande och Harald Runnestad arbetar med fagning i slätterängen och har en stor publik i kanten. Gullivorna blommar rikligt.

/Hans-Åke Björklund

Kyrkogårdsvandringen. Åtta personer deltog i den sjunde kyrkogårdsvandringen på Frinnaryds kyrkogård på onsdagskvällen. Hans-Åke Björklund berättade om nästan 30-talet gravar på den norra delen av kyrkogården och informationen kompletterades av deltagarnas uppgifter om personerna som passerades. Efter vandringen intogs innehållet i kaffekorgen i församlingshemmet där ytterligare berättelser om gamla frinnarydsbor framfördes.

/Hans-Åke Björklund

Logmötet i Hembygdsgården, Sunhultsbrunn hölls på söndagen. Hembygdsföreningens ordförande Hans-Åke Björklund var mötesledare och läste bibeltexten från Luk. 12:41-48.

Han gav också information om lagårdens flyttning från Ulstorp i Marbäck till nuvarande plats och berättade att årets logmöte som var det 32:a i ordningen.

Kerstin Ekblom predikade över dagens tema "den goda förvaltaren" och den ekumeniska kören sjöng ett flertal sånger under ledning av Ann-Charlotte Johansson. Insamling gjordes till Dagsstorps Lägergård och gudstjänsten avslutades med välsignelsen innan innehållet i kaffekorgen avnjöts.

/Hans-Åke Björklund

**KYRKOGRÅRDS-
VANDRING
2020**

**Frinnaryds
kyrkogård
Torsdagen
den 4 juni
Kl. 18.00
VÄLKOMNA!!**

Loppmarknaden i år gynnades av strålande väder. Medlemmarna i hembygdsföreningen hade gjort ett fantastiskt arbete i vanlig ordning och fyllt stora delar av parken med möbler, porslin, elektronik, böcker, tavlor, mattor, ja listan kan göras lång. Mycket folk hade kommit och kunde fynda bland alla artiklar och vissa återsåg varandra igen under den årliga höjdpunkten. Det fanns publik långväga ifrån som t.ex. Linköping och Vetlanda/Landsbro.

När det ekonomiska resultatet framräknats kunde kassören Birgitta Kellner konstatera ett fantastiskt fint resultat över 60.000kr, vilket aldrig hänt tidigare ! Ett antal medlemmar städade parken efter försäljningen och överblivet material transporterades till Kretsloppsgården.

Nu börjar redan arbetet inför nästa års loppmarknad, med nya resor för hämtning av alla möjliga - och omöjliga - loppisprylar. Hör av er till xxx om ni har något som ni vill ge bort.

/Hans-Åke Björklund

Torp, backstugor och skandalen i Dagsbo

Utsikt ner mot Dagstorp från backstuga Dagsbo

Torpvandringen i Frinnaryd utgick den här gången från parkeringen vid Frinnaryds Kyrka där tolv deltagare hade slutit upp för att få del av den kunskap, om torp och backstugor, som gavs av föreningens ordförande Hans-Åke Björklund.

Siktet ställdes in på gården Tockarp där **soldattorpet Tolkhemmet** besöktes. Torpet låg strax intill slutningen ner mot Söljen, vid vägen Tockarp – Hulu. I omgivningen lövängar mot öster och väster om vägen den aldrig sinande Tolkabäcken som var torpets vattentäkt. Siste invånare var soldaten Peter Anders Tolk, död 1914. Hustrun hette Kristina Karolina Slätt men kallades Tolkastina

Därefter gick färden till **backstugan Bruselund eller Brushemmet**, på senare tid Fridhem, som var en backstuga under Tockarps Norrgård (som tillhörde Statsverket) och som uppbyggdes kring 1835. Stugan stod på åkern strax öster om Västanå och uppfördes av skraddaren Johannes Johansson Brus. Brus var troligen ett soldatnamn som innehavaren fått då han (sannolikt) som lantvärnist deltog i kriget mot Ryssland 1808 – 1809.

Nästa anhalt blev Dagstorp och de tre backstugorna Hagstugan, Källevik och Dagsbo.

Hagstugan var en backstuga under Dagstorps Norrgård (häradshövdingebostället). Den existerade redan före år 1840 och torde ha tillkommit i början av 1800-talet. Paulus Göransson, som är barnfödd i Dagstorp, minns stugan väl och även dess sista invånare. Boningshuset var en liten låg stuga som stod på den lilla åkern, några meter söder om minnesskylten. Det som idag påminner om stället är den häckspirea som ännu

växer ute vid vägen mot Rallå.

Hagstugan var bebodd till 1907 och revs strax därefter.

Backstugan Källevik, under Dagstorps säteri, tycks ha tillkommit omkring 1840 och innehavaren skulle för stugan göra tio årsdagsverken. Sista invånare var här Carl Johan Pettersson f. 1842 och h. h. Hedda Stjärna f. 1843. Pettersson avled 1920 varefter stugan revs. Fram till 1875 beboddes Källevik av gratialisten Johan Smäll (f. 1784). Han hade varit soldat för Tockarp innan han pensionerades.

Hans-Åke berättar om förskräckligheterna som utspelats i Dagsbo!

Backstugan Dagsbo låg väster om Dagstorpsgårdarna uppe i backen. Läget har varit svårt att fastställa, då inga spår av bebyggelse återstår. Stugan är känd redan 1817 genom ett mycket intressant sockenstämmoprotokoll som berättar om den skandal som kring nyåret 1816 – 1817 utspelade sig just i Dagsbo och Dagstorpsgårdarna.

Drängar och pigor från trakten hade samlats till dans och dryckesgille i backstugan och dylika sammankomster

var inte tillåtna på den tiden, i synnerhet inte under helgen som det här var fråga om; vidare misstänktes i det här sammanhanget att de otillåtna sammankomsterna hade ägt rum under gudstjänsttid, vilket förvärrade saken. I Dagstorp, där häradshövding Hedelius periodvis bodde, hade förekommit bråk, slagsmål och fylleri.

De inblandade rannsakades av Sockenstämman enligt kyrkolagen och sockenstämmoprotokollet ger en mycket noggrann beskrivning av händelseförloppet. Änkan som i Dagsbo hade upplåtit sitt hus hette Ingrid Månsdotter, var född 1775, hade tre oäkta barn att försörja och vräktes trots det efter skandalen 1817, då Dagsbo på befallning av häradshövding Hedelius skulle rivras.

Vandringen avslutades i Gudrun och Runes Anderssons trevliga uterum där innehållet i kaffekorgen avnjöts.

/Hans-Åke Björklund

Informationen om de torp som besöktes är hämtad ur Henry Sjöstrands bok "Torp och backstugor i Frinnaryds Socken".

**TORPVANDRING I
SUNHULT**

Lördagen den 16 maj

Kl. 10.00

**Samling vid
Frinnaryds kyrka**

Morden i Bråmålen

En septemberdag för 250 år sedan, närmare bestämt söndagen den 15/9 1734 inträffade en väldigt dramatiskt och hemsk händelse på gården Bråmålen, 13 km norr om Tranås.

En dräng på väg till sin käresta märkte när han passerade Bråmålen att något inte var som det skulle, att något var fel. Hundarna stod på gårdsplan och skällde och korna var varken mjölkade eller utfodrade.

Det är brasafton i Hembygdgården i Sunhultsbrunn. Historieprofessor Kalle Bäck är gäst. Han berättar, detaljerat och med inlevelse, om den fasansfulla syn som mötte drängen som klev in i stugan i Bråmålen, den där söndagen, för 250 år sedan..

Där, på golvet låg Måns Nilsson och hela hans familj, hustru, två barn och deras piga mördade. De hade mördats med kniv och yxa. och blodet hade stänkt över väggarna.

Drängen sprang efter hjälp uppåt Svärdsfälla till Säby sockens fjärdingsman. Denne kallade Länsman Jonas Ahlman i Norra Vedbo Härad som i sin tur kallade på Kronofogden, för norra och södra vedbo, samtidigt som han skrev till landshövdingen i Jkpgs län och Häradshövdingen i Norra Vedbo och begärde instruktioner om hur man skulle bära sig åt i ett sådant här fall.

– Så har det varit med byråkratin i Sverige, säger Kalle, åtminstone sedan Gustav Vasa. – Blir det för krångligt så skjuter man problemet uppåt i hierarkin.

Innan svar kommer vaknade dock fjärdingsmans till liv. Kan man klara det här fallet är det ju en fjäder i hatten så nu gäller det att handla snabbt. Snabbt gick man ut till alla kyrkor och fjärdingsman i socknarna runt omkring och bad om tips och upplysningar. Typiskt svenskt ber bara om om tips om utlänningar, hästhandlare, tattare och zigenare - för ett så här hemskt brott kan naturligtvis inte ha begåtts av en vanlig hederlig svensk!

Snabbt kom tips in. Man visste att morden skedde mellan den 10-11 och att både pengar och saker hade stulits.

Det var ett stort rånmord.

En grupp tattare och zigenare som varit synliga på Säby marknad tog in till förhör. I samma veva vittnade en tolvårig pojkvasker om att han sett allsammans. Han hade varit på väg förbi när han hanns upp av ett sällskap som tvingade honom visa vägen till Bråmålen och där såg han vad som hände. När han får se de tio tattarna och zigenarna som tagits in för förhör säger han att de är skyldiga till morden.

Nu började förhören på allvar. Till slut orkade en kvinna inte längre utan erkände. Fjärsman var nöjd, nu får han en fjäder i hatten för att han lyckats lösa brottet. Gruppen om tio skickades till Jönköping för förvar innan rättegången i häradsrätten i Hullaryd, äger rum.

Det skulle vara förvaring i svårt fängelse för man behövde bara nätt och hålla fångarna vid liv innan dom och förväntad avrättning. En de tio dör under de nio månader de kom att sitta i fängelse. Måndagen den 7 juni skulle rättegången äga rum. Men Då hände något.

På kvällen den 6 juni kom prästgårdsdrängen från Säby ridande i full galopp med ett brev från kyrkoherden. I brevet står att två vänner under en bikt erkänt morden. De båda, en från Norra Vedbo och en från Östergötland, var skyttar, anställda på allmanningen för att hålla rovdjur borta. De hade utfört morden.

Brotten var så grova att kyrkan beslutade att tystnadsplikten skulle brytas och de båda männen togs till fånga av prästgårdsdrängen. Nu fanns de att hämta i prästgården.

Rättegången för de nio ställdes in och de fick sin frihet - men de fick ingen ekonomisk ersättning, inte ens en ursäkt. Däremot fick de en utskällning och en åthutning om att de skulle hålla sig undan och sluta med sitt lösdriveri!

De skyldiga männen dömdes och avrättades på tingsplatsen i Hullaryd.

Grabben då, som ljög, jo han dömdes till en ordentlig risbastu. Han hade helt enkelt dragits med i den almäna upphetsningen och hittat på alltihopa.

Tack Kalle, för en spännande historia!

/Staffan Hellgren

Efter Kalle Bäck's berättelse fick Mikael Gripen en pratstund med professorn.

– Jag tänkte börja med att fråga om vad det var som fick dig intresserad av historia?

– Min far var lantbrukare med ett stort intresse för historia. När jag var barn tog han med mig på promenader hemma i Ödeshög. Under tiden berättade han om det vi såg: järnåldersgravar, avrättningsplatser och gamla torpgrunder.

– Följaktligen blev jag tidigt biten av ämnet historia. Som professor vid Linköpings universitet undervisar jag huvudsakligen i historia från 1700 fram till 1900-talets början. Jag har skrivit ett tiotal böcker och då fokuserar jag på landsbygdens historia och den vanliga människan.

– Vad tycker du om att göra på fritiden?

– Jag tycker om att vara ute i naturen. Min hustru och jag är mycket intresserade av att resa. Vi har fyra barn och sju barnbarn så vi är fullt sysselsatta.

– Vad tror du om historieintresset framöver?

– Historia är ett levande ämne. Vi behöver blicka bakåt för att kunna hantera framtiden. Jag skulle vilja att vi fick fler undervisningstimmar i historia i våra skolor. Glädjande nog har jag märkt ett ökat intresse för nutidshistoria från 1950-talet och framåt. Det kan vi tacka tv-serien "Vår tid är nu" för. Jag vill också i detta sammanhang påpeka vikten av källkritik, inte minst i våra dagar.

– Då får jag tacka för pratstunden och hoppas att vi snart får höra dig igen.

/Mikael Gripen

Gravstenens hemlighet

Den märkliga gravstenen på Frinnaryds kyrkogård.

Foto Hans-Åke Björklund

Skolläraren och kantorn
Axel Aurell (1857-1935)

Om en gåtfull gravsten på Frinnaryds kyrkogård.

En liten vacker liggande gravsten, 75 cm lång och 17 cm hög, i röd granit på Frinnaryds kyrkogård har en längre tid förbryllat både mig och andra åtskilligt genom sin anonymitet – på stenen finns inga namn och inget årtal, bara en kort kryptisk text. Den lilla gravstenen återfinns på kyrkogårdens sydvästra del ett stycke från grinden ut mot parkeringen, alldeles intill ett par monumentala gravvårdar, en av dessa är den s.k. Sjöquist-graven med hög obelisk i svart granit.

Efter en del sökande i dokument och kyrkboksmaterial har det blivit möjligt för mig att klara ut stenens ursprung. Stenen har nyligen rengjorts och den gripande korta inskriften lyder:

”Ung moder med sina två söner”

Det har visat sig att de tre som gravsatts anonymt här 1884-85 är skollärare Axel Aurells första hustru Sofia Vilhelmina Johansdotter och hennes tvillingar, av

vilka den ene tydligen var dödfödd eller avled redan vid förlossningen den 8 september 1884, varför han inte namngavs i födelseboken; den andre tvillingen, sonen Karl Hjalmar avled tre veckor senare, den 1 oktober samma år. I hans fall anges dödsorsaken vara lungdot, det var också orsaken till moderns död några månader senare, den 30 januari 1885. Därmed var familjetragedin ett faktum.

Ytterligare personuppgifter är nödvändiga för att belysa händelseförloppet.

Axel Aurell var född med efternamnet Karlsson 1857 i Lillahemmet i Askerud. Han antog troligtvis namnet Aurell i samband med seminariestudierna och blev redan 1879 ordinarie lärare och kantor i Frinnaryd, där han verkade till 1919, då han gick i pension. Han flyttade något senare till Tranås, där han avled 1935. Han efterträddes 1920 vid Frinnaryds kyrkskola av Erik Hjalmdahl.

Aurells första hustru, mor till tvillingarna, hette alltså Sofia Vilhelmina Johansdotter, hon föddes i Barnarps socken

söder om Jönköping 1859 och var vid sin bortgång 1885 bara 25 år gammal. Paret Aurell hade ingått äktenskap 1880 och hade tidigare sonen Henning född 1881. Henning Aurell förekommer ofta på Oskar Jaréns foton från 1915-20, inte sällan tillsammans med sin halvsyster Carola (född 1894).

1890 gifte Axel Aurell om sig med Eva Naemi Johansdotter född 1868 i Sköldseryd i Marbäck och dotter till Johannes Jonsson som också ägde Dagstorp i Frinnaryd. I detta andra äktenskap föddes 1894 dottern Carola, hon tycks ha varit ett av Oskar Jaréns favoritmotiv. Många intressanta interiörfoton från Aurells lägenhet i Kyrkskolan och exteriörbilder därifrån förekommer därför i Jaréns omfattande produktion.

/Henry Sjöstrand

[Källa är bl.a. husförhörslängd och dödbok för Frinnaryd 1884-85]

070-336 25 22
www.htrad.se

TRÄDFÄLLNING • BESKÄRNING
RÖJNING • TRÄDGÅRDSARBETE

BYGATAN 2

Frinnaryds Hembygdsförening beslutade vid det första styrelsemötet 2018 att ta fram en historik för varje fastighet i Frinnaryd och Sunhult. Det är ett stort projekt som kan pågå länge och kanske aldrig blir helt färdigt men några byggnader och dess innevånare under åren finns nedtecknade.

I Sockenbladet 2019 började vi presentationen och nu fortsätter vi med att berätta om villan på bygatan 2 i Sunhultsbrunn.

Historik

Byggdes av yrkesskoleelever som Alf Karmskog hade på 70-tal. Byggår 1971.

Alf Karmskog (f. 1937-03-16 i Karlskrona d. 1992-08-10 i Gyllingstorp, Tranås) och hustrun Jonna* Inga-Lill (f. 1940-07-31 i Karlskrona) och barnen Jonas* (f. 1964-06-01 i Karlskrona (K), Ingrid Maria (f. 1966-07-08 i Karlskrona (K) och Anna Maria (f. 1968-08-03 i Karlskrona (K).

Charles Lawrence hyrde villan tillsammans med två damer som hyrde av honom, en hade en son. Charles (f. 1923-03-08 i Storbritannien d. 2013-02-10 på Friisgatan 11 A, Malmö (M), Anita* Elisabeth Johansson (f. 1942-07-13 i Linköping) samt Sigrun Højstedt (f. 1939-06-19 i Danmark d. 2007-04-29 på Kinnagatan 5 B, Eksjö) med sonen Egil Johannesen (f. 1965-02-04) Egil boende på Hillerskogsgatan 5, Aneby.

Sunhult Södra 3:99

Sven Åke* Lindqvist (f. 1955-04-20 i Växjö (G)) och sambo Yvonne* Elisabeth Filipsson (f. 1955-02-18 i Säby) och barnen John* (f. 1971-05-19 i Säby), Joakim* (f. 1974-11-14 i Säby) och Malin* (f. 1977-06-13 i Säby). Familjen inflyttade från Granitgatan 2, Tranås.

Kenth Eriksson hyresgäst

? Lindström hyresgäst 1990

Bengt Olof* (f. 1943-05-27 i Ljungarum) och Margit Marianne* Dahlin (f. 1949-04-24 i Hakarp) inflyttade 2005 från Svarttorp.

Ägarlängd enligt lagfarter:

Jonna Karmskog	1970 - 1978
Anita Johansson	1978 - 1986
Åke Lindqvist/Yvonne Filipsson	1986 - 1991
Henrik Uggerhøj	1991 - 2005
Olof o Marianne Dahlin	2005 -

Källförteckning:

Sveriges Befolkning 1980

Sveriges Befolkning 1990

Sveriges Dödbok 1901-2013

**BYGG
& MARK
HÖGLANDET**

**Din lokala Byggentreprenör
NYBYGGNATIONER • RENOVERINGAR**

Kontor 0140-200 68
Tomas Axelsson 070-320 33 00
Ulf Holgersson 070-210 37 11

Frinnaryd - en gång ett stationssamhälle

Det första stationshuset byggdes 1874. August Westerén tog bilden 1887 Till höger byggnation av det nya stationshuset 1912. Foto: Oskar Jarén.

Renovering av järnvägsbron över Svartån 1912. Foto: Oskar Jarén

Den sista rälsbussen från Frinnaryd anländer till Tranås. Foto: Eide Bergqvist som tillsammans med sonen Mauritz var en av de sista resenärerna.

På 1870-talet drogs norra stambanan förbi Frinnaryd och orten blev ett stationssamhälle. Den första stationen öppnas 1874, och ett litet stationshus i sten byggdes. När sträckan Sommen - Aneby började trafikeras den 23 november samma år arbetade många "järnvägare" i stationshuset, med alla familjemedlemmar inräknade var de omkring 50 personer. Frinnaryds befolkning hade 1875 ökat till fler än hundra personer, och fler blev det, tack vare järnvägen. Järnvägen elektrifierades 1933.

I juni 1973 tog det slut. Då gick den sista rälsbussen med passagerare från Frinnaryds station till Tranås. För att vara riktigt säkra på att något tåg aldrig mer skulle stanna för att tas upp passagerare i Frinnaryd rev SJ, året efter upp hela plattformen på Frinnaryds station. Godstrafiken upphörde 1990.

I mitten av 1990-talet ändrades Sunhultsvägens sträckning genom Frinnaryd. Då byggdes en ny järnvägsviadukt och ett nytt torg. Möjligheter skapades för byggandet av en ny perrong där framtida tåg skulle kunna stanna. Samhällsföreningen och lokalpolitiker engagerade sig och 2003 hade närmare 5 miljo-

ner avsatts för perrong och vägar. Till och med banverket var med på noterna. Allt verkade så bra ända tills länstrafiken sa nej. Idag kan man tycka att det ur miljösynpunkt var ett obegripligt beslut. Kanske är det dags att göra ett nytt försök?

Kanske tog mannen på bilden till höger tåget från Frinnaryds station när han någon gång på 1880-talet flyttade till Stockholm med sina föräldrar. Han hette Karl Alfred Gustafsson och föddes i Frinnaryd 1871. Familjen bodde under några år i Norra Sunhult, Södergården.

I Stockholm jobbade han som latrintömmare. Han bildade familj och fick tre barn, Sven, Maria och Greta. Greta som så smångom bytte sitt efternamn till ... Garbo.

/Staffan Hellgren

